

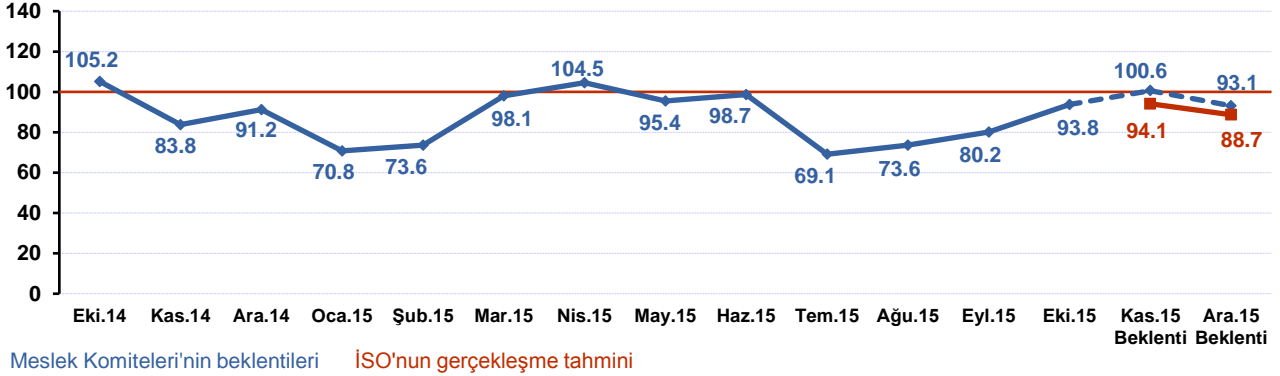
İSTANBUL
SANAYİ ODASI

MESLEK KOMİTELERİ
DURUM TESPİT ANKETİ
SONUÇLARI
Kasım 2015

Ekonomik Arařtırmalar Őubesi

SANAYİ GELİŞİM ENDEKSİ

SANAYİ GELİŞİM ENDEKSİ (SGE) (Üretim, İç Satışlar, İhracat, İstihdam)

İstanbul Sanayi Odası Meslek Komiteleri Sanayi Gelişim Endeksi (SGE), ülkemiz sanayi sektörünün genel eğilimi ile örtüşen ve İstanbul Sanayi Odası tarafından ölçülen üretim, iç satış, ihracat ve istihdam yayılma endekslerinin aritmetik ortalaması ile hesaplanan ekonomik öncü gösterge niteliği taşımaktadır. Meslek Komitemiz tarafından gelen aylık bildirimler ile oluşturulan SGE, güncel dönem için reel ekonominin izlenmesine yardımcı olurken, geriye dönük tarihsel verilerle trend analizinin yapılmasını ve yakın geleceğe ilişkin beklentilerin ortaya konulmasını sağlamakta, böylece sanayi sektörünün genel görünümü hakkında tutarlı bir tablo çizmektedir.

Ülkemiz sanayi sektöründeki gelişmelere oldukça duyarlı olan ve bunlarla yüksek seviyede korelasyona sahip olan gelişim endeksi, sanayi sektörü iç dinamikleri hakkında analiz dönemine ilişkin öncü bilgiler sunmakta ve cari analiz dönemini takip eden iki ay için ileriye dönük beklentileri içermektedir.

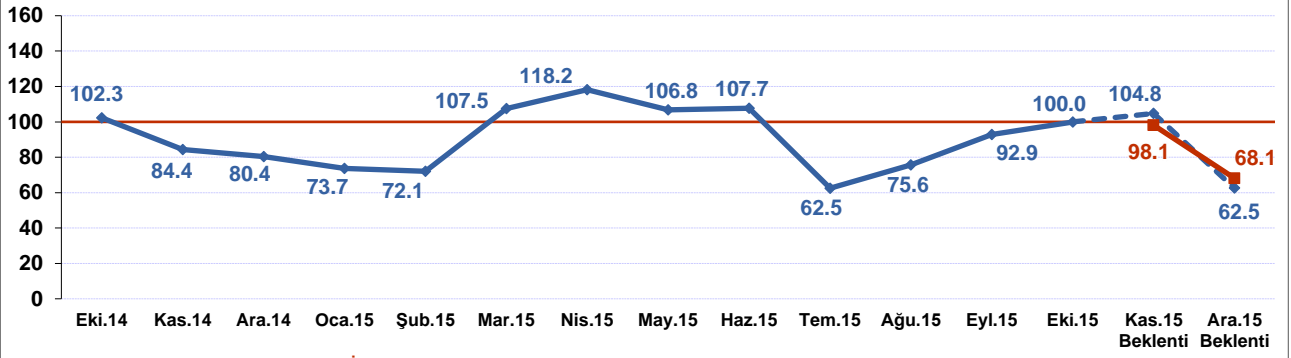
2014 yılı sonlarında iç talepteki soğumanın yanı sıra Euro Bölgesi'ndeki sorunların ve bölgemizde yaşanan jeopolitik gerilimlerin ihracat pazarlarına etkileri özellikle yılın ikinci yarısı itibarıyla sanayi sektörüne olumsuz yansımıştır. Aynı dönemde döviz kuru ve faizlerdeki dalgalanmalar da enerji ve emtia fiyatlarındaki düşüşlerin olumlu etkilerini sınırlamıştır. SGE Kasım 2014 - Ocak 2015 dönemi boyunca 31,6 puanlık sert bir gerileme göstermiş ve Ocak'ta 70,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2015'in ilk 4 ayındaki toparlanmanın ardından ikinci çeyrekte 95-100 bandında yataya yakın bir seyir gözlenmiştir. Yavaşlayan iç talep, Fed'in faiz artışının yaklaşması ve siyasi belirsizlikler üçüncü çeyrekte SGE'nin ikinci çeyreğe göre düşük gerçekleşmesine yol açmış görünmektedir. Bununla birlikte endekste görülen yukarı yönlü trend, olumsuz trendin hafiflediğine işaret etmektedir.

İSO Meslek Komiteleri Durum Tespit Anketi'nin Kasım 2015 sonuçlarına göre, Eylül 2015'te 80,2'ye yükselen SGE Ekim'de 13,6 puan daha artarak 93,8 ile son 4 ayın en yüksek seviyesinde gerçekleşmiştir. Ekim ayında SGE'yi oluşturan alt endekslerden iç satışlar endeksi 21,7 puanlık artışla 92,5'e yükselmiş ve söz konusu ayda iç talebin arttığını belirten anket katılımcılarının oranının kayda değer bir şekilde arttığını ortaya koymuştur. İhracat endeksi 87,5 ile daha düşük ve yine daralma gösteren bir seviyede olsa da önceki aya göre 20,8 puan gibi güçlü bir artış göstermiş ve dış talep koşullarına ilişkin kötümserliğin de hafiflediğini ortaya koymuştur. Bu gelişmelerle paralel olarak üretim endeksi Ekim'de 100'e yükselmiş ve nötr seviyeye eşit gerçekleşmiştir. İstihdam endeksi ise çok hafif bir artışla 95'e yükselerek son 5 ayın en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

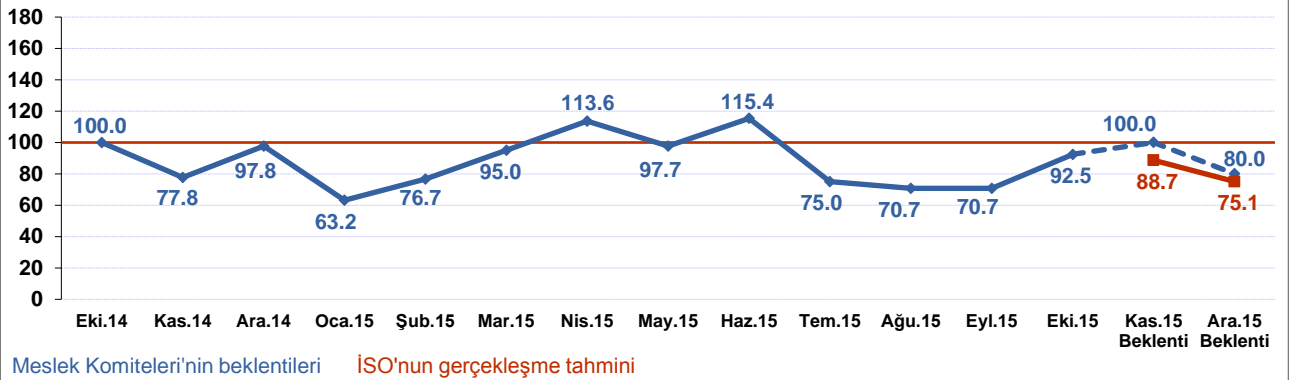
İSO Meslek Komitelerinin beklentileri, 2015 başından beri Nisan ayı hariç hep 100 kritik seviyesinin altında seyreden SGE'nin Kasım'da 100,6 ile bu eşiği geçtiği yönündedir. Beklentiler Aralık ayında ise endeksin yeniden 93,1'e gerileyeceğini göstermektedir. Aralık'ta özellikle istihdam endeksindeki sert artış beklentisi dikkat çekerken ihracat endekslerindeki iyileşme beklentisinde de Euro bölgesindeki toparlanmanın olumlu rol oynadığı tahmin edilmektedir. Buna karşılık Aralık'ta iç satışlar ve üretim endekslerinde sert düşüş beklenmektedir.

GELİŞİM ENDEKSLERİ

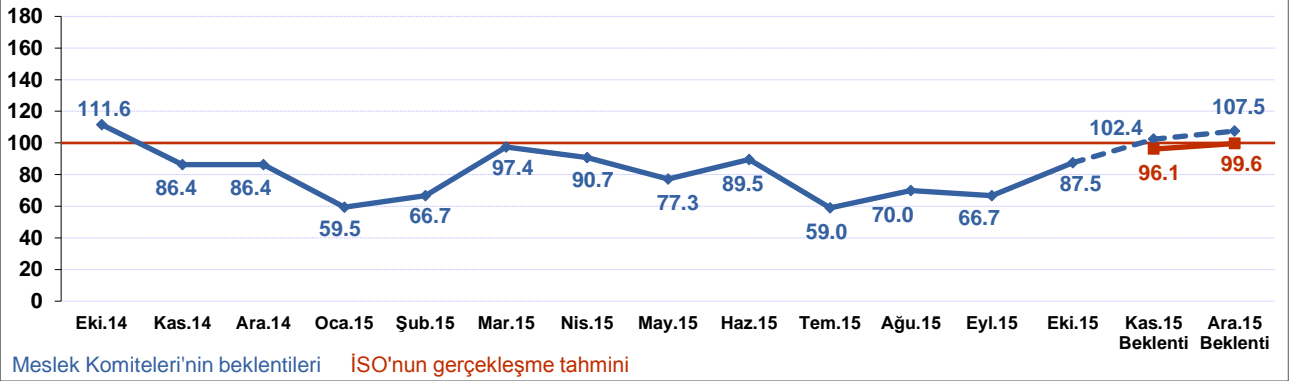
ÜRETİM ENDEKSİ

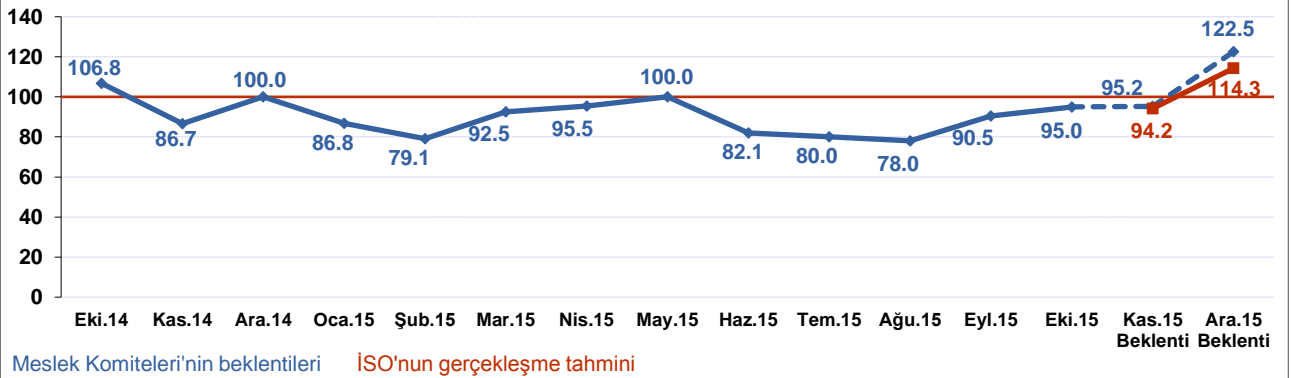
İÇ SATIŞLAR ENDEKSİ

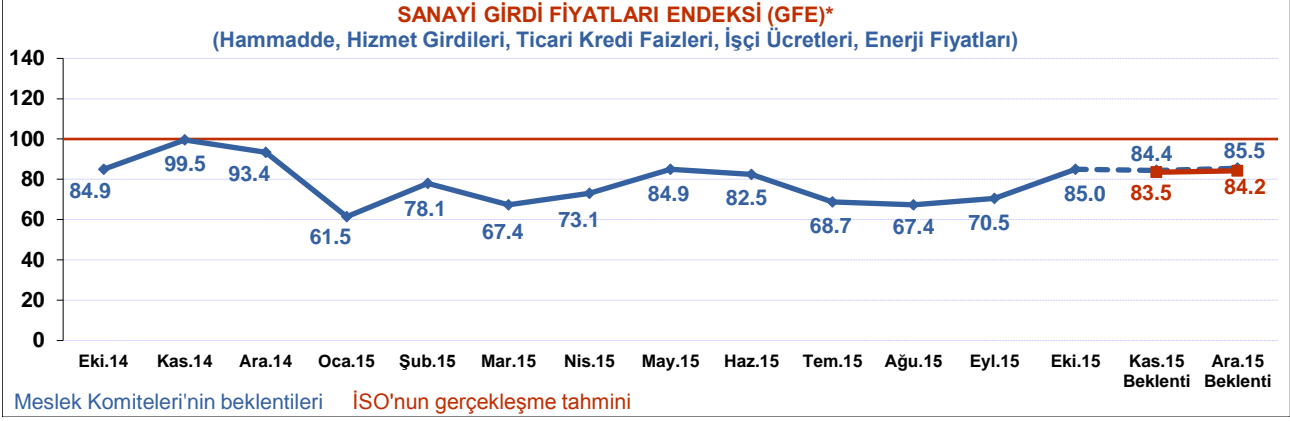
İHRACAT ENDEKSİ

İSTİHDAM ENDEKSİ

SANAYİ GİRDİ FİYATLARI ENDEKSİ

(*) 2013 yılı Ocak ayından itibaren İSO Girdi Fiyatları Endeksi hesaplamasına Enerji Fiyatları Endeksi de dahil edilmeye başlanmış, daha önceki dönemlere ait sonuçlar revize edilmiştir.

Önemli Not: Girdi fiyat endeksi değerleri ile maliyetler arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. Bu nedenle girdi fiyat endeksi ve alt endekslerinin 100 kritik eşik değerinden yüksek olması girdi fiyatlarındaki düşüş eğiliminin ağırlıkta olduğunu göstermekte ve olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

Hammadde, hizmet girdileri, ticari kredi faizleri, işçi ücretleri ve enerji fiyatları yayılma endekslerinin aritmetik ortalaması ile hesaplanan İSO Meslek Komiteleri Sanayi Girdi Fiyatları Endeksi (GFE), ülke sanayisinin girdi maliyetlerindeki gelişmeleri resmeden önemli bir ekonomik göstergesi niteliği taşımaktadır.

GFE altında yer alan hizmet girdileri ve işçi ücretleri endeksleri mevsimsel etkiler barındırdıklarından, özellikle Ocak ve Temmuz aylarında artan girdi maliyetlerinden dolayı GFE yıllık trendinden saparak düşük seviyelere gerilemektedir. Bu aylar dışında ise GFE genel olarak hammadde fiyatları, ticari kredi faizleri ve enerji fiyatlarındaki gelişmeler ışığında eğilim sergilemektedir.

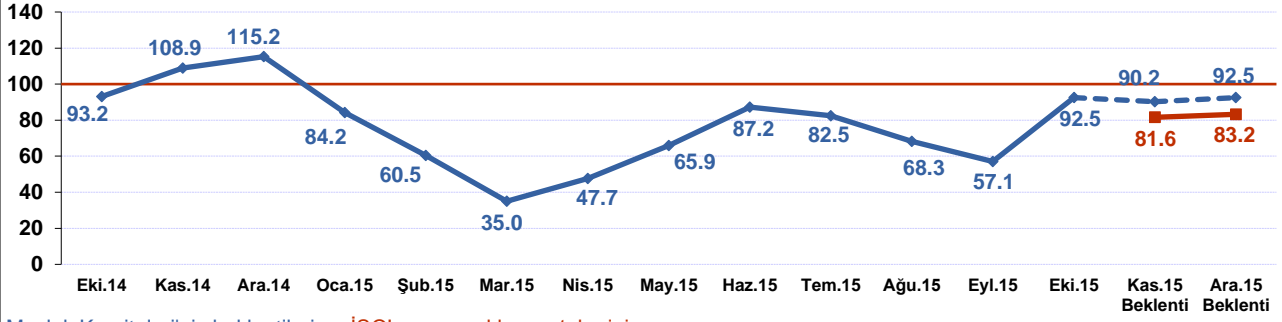
Sanayi için temel girdi fiyatlarındaki gelişmelerin özetlendiği GFE, 2014'ün sonbahar ayları itibarıyla özellikle enerji ve hammadde tarafındaki fiyat düşüşlerinden olumlu etkilenmiştir. Ancak endeksin 2 yılı aşkın süredir 100 nötr seviyesinin altında yer alması dikkat çekmektedir. 2015 yılına gelindiğinde ise özellikle enerji ve emtia fiyatlarında devam eden düşüşün olumlu etkilerine rağmen FED'in faiz artırma ihtimalinin kuvvetlenmesi, gelişmekte olan ülkelerdeki ekonomik yavaşlama, jeopolitik riskler ve siyasi belirsizlik ortamı nedeniyle enflasyon beklentilerinin de olumsuz etkilediği görülmektedir. 2015'in üçüncü çeyreğinde bir önceki döneme göre GFE'nin düşük seyretmesi küresel ekonomi ve Türkiye ekonomisindeki trendle uyumlu bir görünüm sergilemektedir.

2015 Eylül ayında ılımlı bir artışla 70,5 seviyesinde ölçülen GFE, Ekim'de 14,5 puanlık bir artışla son 10 ayın en yüksek seviyesi olan 85'e yükselmiş ve yılın son çeyreğine girilirken sanayi üzerindeki enflasyonist baskının hafiflediğine işaret etmiştir. GFE Ekim ayında özellikle bir önceki aya göre 35,4 puan iyileşerek 92,5'e yükselen hammadde endeksi ile 21,4'ten 55'e yükselen ticari kredi faizleri endeksinden olumlu etkilenmiştir. Endekslerdeki bu iyileşmeler hammadde ve ticari kredi maliyetlerinin hafiflediği yönünde görüş bildiren anket katılımcılarının oranının artmasından kaynaklanmıştır. Ekim anketi sonuçları işgücü maliyetlerindeki artışın hafif bir yavaşlama göstermesine karşılık hizmet girdi maliyetlerinin artışının hafif hızlandığına, enerji maliyetlerinde ise marjinal düzeyde bir artışa işaret etmiştir.

İSO Meslek Komitelerinin Kasım ayında 84,4 ve Aralık ayında 85,5 ile yataya yakın bir eğilim gösteren GFE beklentileri belirgin bir biçimde iyileşen ticari kredi faizlerine karşılık işçi ücretleri ve enerji maliyetlerinde görece bozulma öngörüsüne işaret etmektedir.

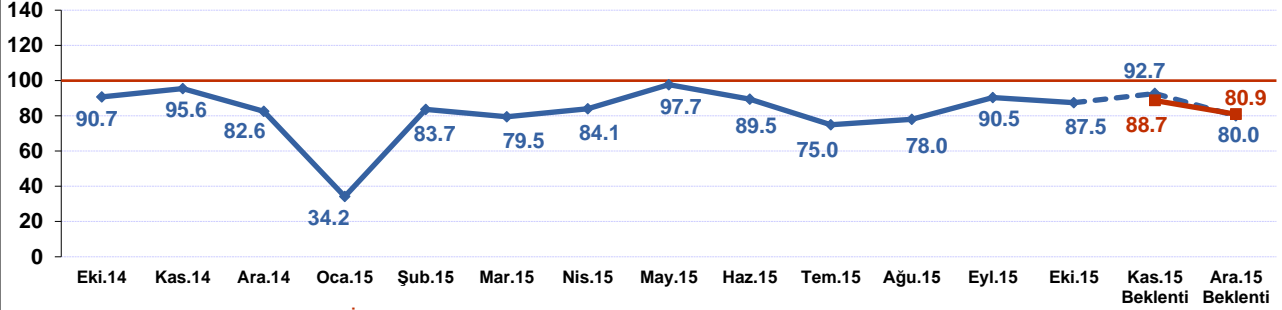
GİRDİ FİYATLARI ENDEKSLERİ

HAMMATDE ENDEKSİ

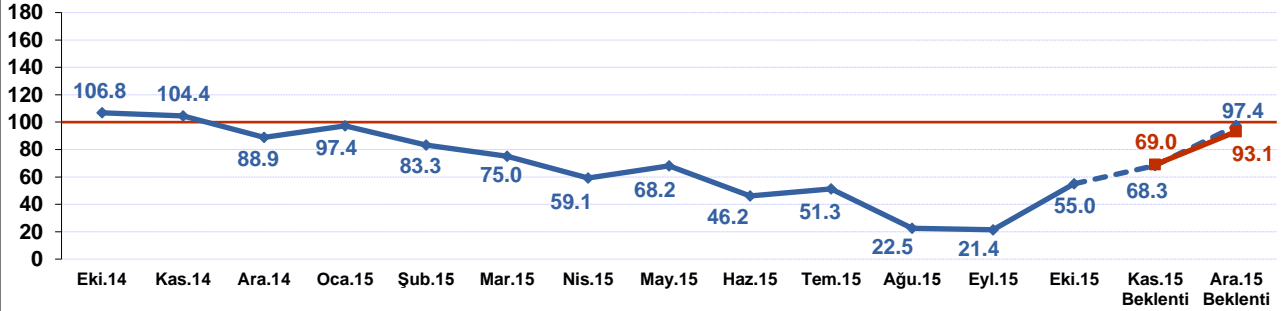
Meslek Komiteleri'nin beklentileri ISO'nun gerçekleşme tahmini

HİZMET GİRDİLERİ ENDEKSİ

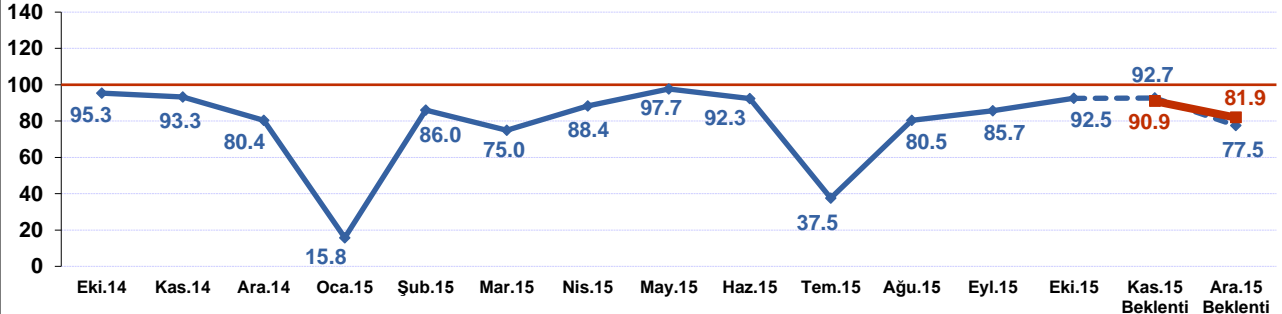
Meslek Komiteleri'nin beklentileri ISO'nun gerçekleşme tahmini

TİCARİ KREDİ FAİZLERİ ENDEKSİ

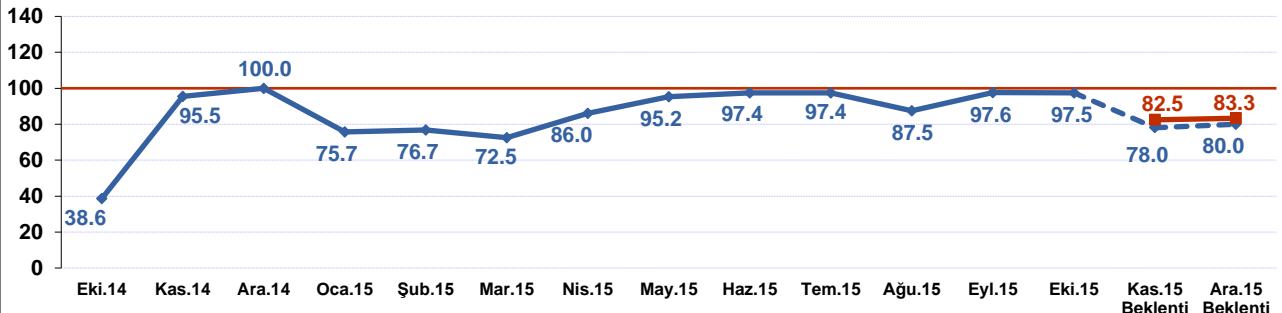
Meslek Komiteleri'nin beklentileri ISO'nun gerçekleşme tahmini

İŞÇİ ÜCRETLERİ ENDEKSİ

Meslek Komiteleri'nin beklentileri ISO'nun gerçekleşme tahmini

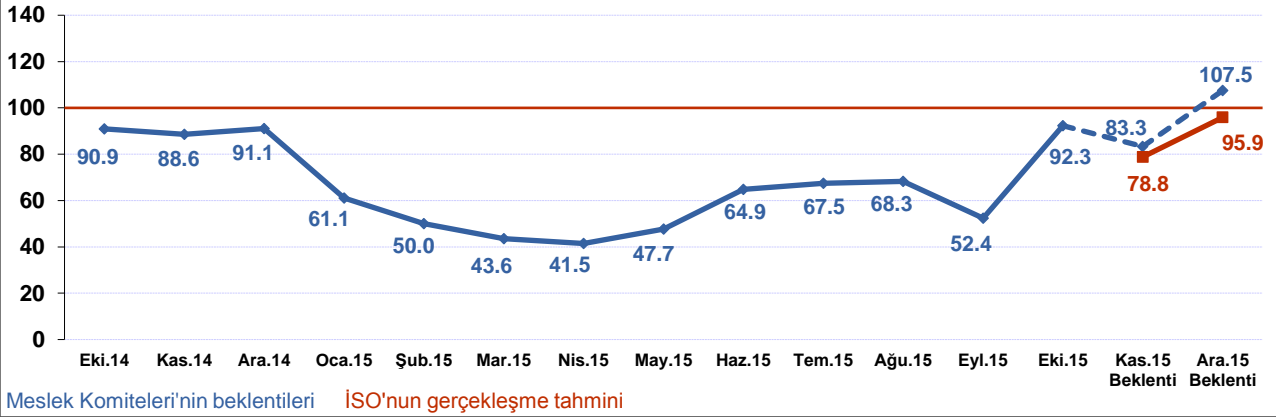
ENERJİ FİYATLARI ENDEKSİ

Meslek Komiteleri'nin beklentileri ISO'nun gerçekleşme tahmini

DİĞER ENDEKSLER

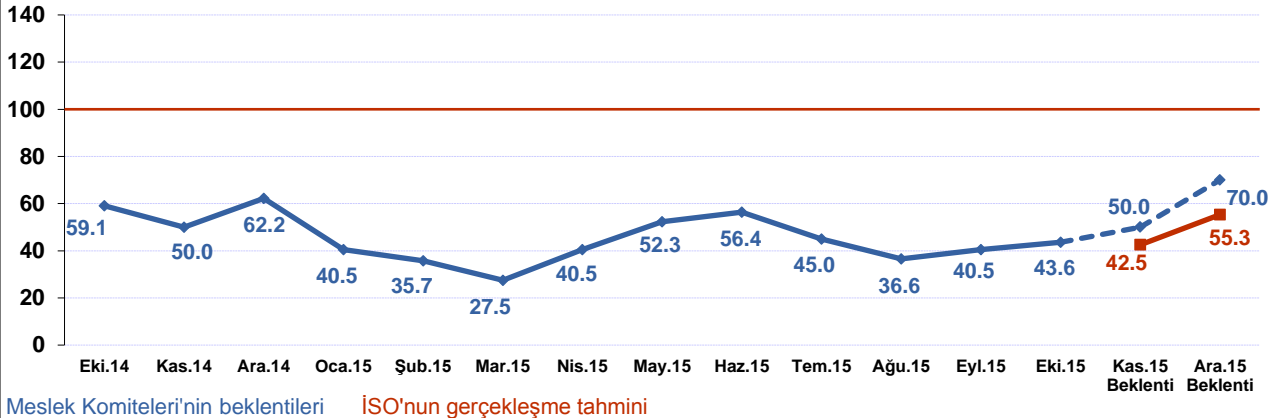
İTHAL GİRDİLER ENDEKSİ

Önemli Not: İthal girdiler ile endeks değerleri arasında negatif bir ilişki olup endekste artış (azalış) ithal girdilerdeki değer düşüş (yükseliş) eğilimini göstermektedir.

İthal girdilerin birim fiyatlarındaki değer değişimleri ile oluşturulan ithal girdiler endeksi, ithal girdi fiyatlarında artış bildiren anket katılımcılarının oranı arttığında düşüş gösterirken, ithal girdi fiyatlarında düşüş bildiren anket katılımcılarının oranı yükseldiğinde endeks artmaktadır. 2014'ün son aylarında 90-100 bandında yatay seyreden endeks döviz kurunda gerçekleşen belirgin yükselişle paralel bir şekilde 2015'in ilk 4 ayında düşüşe geçmiştir. İkinci çeyrekteki toparlanmanın ardından üçüncü çeyrekte yatay, ancak çok zayıf seviyeler görülmüştür. Yılın ilk 9 ayı boyunca 70'in altındaki seviyelerde seyreden ithal girdiler endeksi Kasım anketi sonuçlarına göre Ekim'de 92,3'e yükselmiştir. ISO Meslek Komitelerinin beklentileri, ithal girdiler endeksinin Kasım'da 83,3'e geriledikten sonra Aralık'ta yukarı yönlü eğilimini sürdürerek 107,5'e yükseleceği yönündedir.

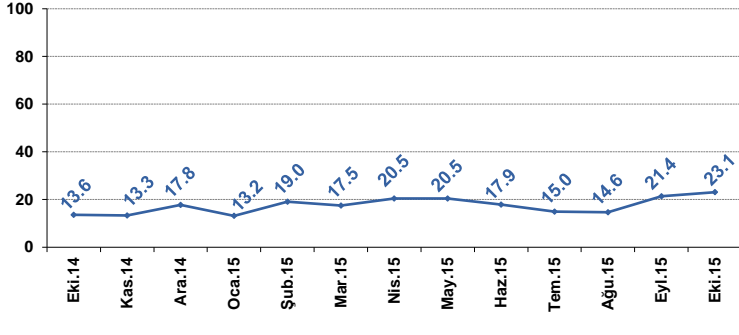
KARLILIK ENDEKSİ

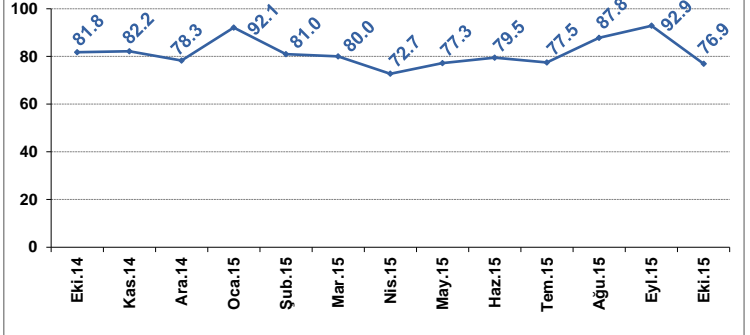
Meslek Komitelerinin karlılıklarına yönelik hazırlanan endeks bulgularında gözlemlenen temel sonuç, endeksin devamlı olarak 100 kritik eşik değerinin altında seyretmesidir. Bu durum karlılığa yönelik anket bildirimlerinde azalışların devamlı olarak artışların üstünde kalması ile açıklanmaktadır. Son bir yıllık dönemde 62,2 gibi zayıf bir seviyeye Aralık 2014'te tepe noktaya ulaşan endeks ekonomideki yetersiz büyüme performansı ve mali piyasalardaki istikrarsızlık nedeniyle toparlanamamıştır. 2015 başlarında sert kur hareketleri ve zayıflayan talebin etkisiyle karlılık olumsuz etkilenmiş, endeks Mart 2015'te 27,5'e kadar düşmüştür. İkinci çeyrekte muhtemelen petrol fiyatlarındaki iyileşmeye bağlı toparlanmayla Haziran'da 56,4'e ulaşan endeks üçüncü çeyrekte yeniden zayıflamıştır. Endeks Ekim'de 3,1 puanlık hafif toparlanmaya rağmen 43,6 ile halen çok olumsuz seviyelerdedir. Bununla birlikte Meslek Komitelerinin beklentileri, endeksin Kasım ve Aralık'ta artmayı sürdürerek 50 ve 70 seviyelerinde gerçekleşeceği yönündedir.

MESLEK KOMİTELERİNİN SORUNLARI

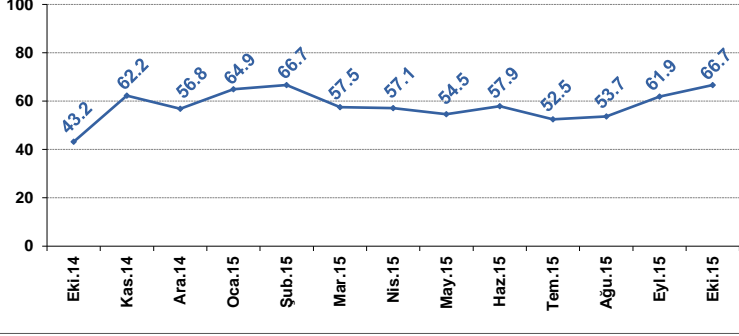
Hammaddede Sorun Yaşadığını Belirtenlerin Oranı

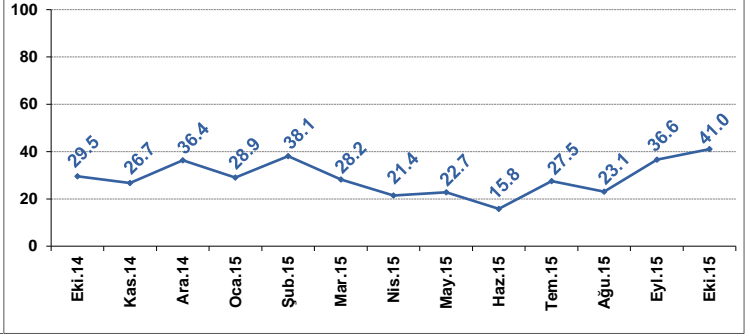
İç Pazarda Sorun Yaşadığını Belirtenlerin Oranı

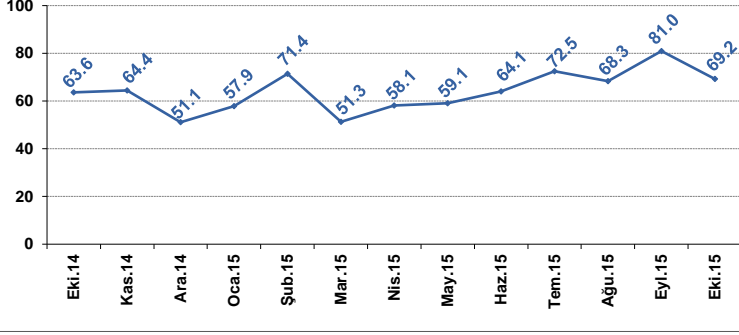
İhracatta Sorun Yaşadığını Belirtenlerin Oranı

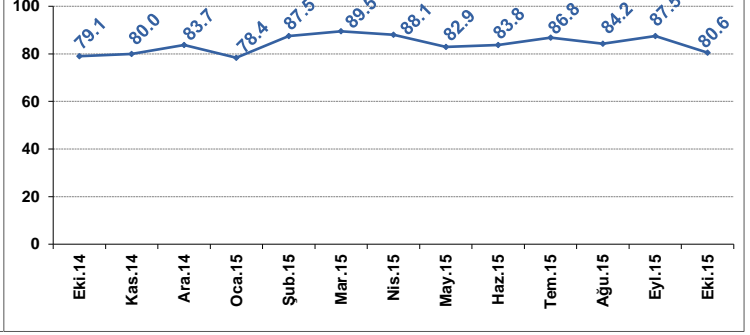
İthalatta Sorun Yaşadığını Belirtenlerin Oranı

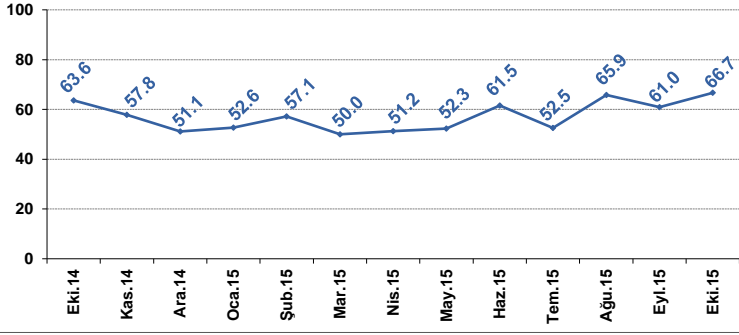
Finansman Konusunda Sorun Yaşadığını Belirtenlerin Oranı

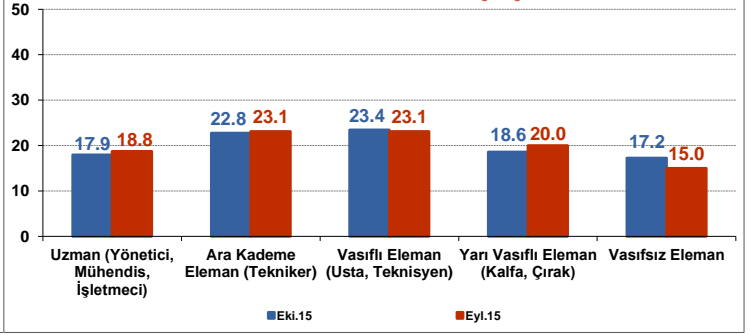
İstihdam Konusunda Sorun Yaşadığını Belirtenlerin Oranı

Yatırım Konusunda Sorun Yaşadığını Belirtenlerin Oranı

Niteliklerine Göre Bulmakta Zorlanılan Çalışan Türleri

İSO Meslek Komiteleri

Ekonomik Göstergelere İlişkin Yılsonu Tahminleri (Ortalama)

	Kas.14	Ara.14	2014*	Oca.15	Şub.15	Mar.15	Nis.15	May.15	Haz.15	Tem.15	Ağu.15	Eyl.15	Eki.15	Kas.15
GSYİH Büyüme %	%3.5	%3.1	%2.9	%3.6	%3.5	%3.2	%3.1	%3.2	%3.1	%3.1	%2.9	%2.9	%3.0	%3.0
Yıllık Yİ-ÜFE	%8.6	%8.8	%6.4	%7.3	%7.1	%7.7	%7.9	%8.0	%7.9	%7.9	%8.7	%8.6	%8.4	%8.3
Yıllık TÜFE	%8.9	%9.1	%8.2	%7.7	%7.6	%8.1	%8.3	%8.2	%8.3	%8.2	%9.1	%8.9	%8.5	%8.8
ABD Dolar Kuru	2.27 TL	2.31 TL	2.32 TL	2.48 TL	2.65 TL	2.74 TL	2.79 TL	2.80 TL	2.84 TL	2.83 TL	2.97 TL	3.13 TL	3.01 TL	2.92 TL
Euro Kuru	2.85 TL	2.86 TL	2.82 TL	2.84 TL	3.02 TL	2.90 TL	2.94 TL	3.07 TL	3.14 TL	3.08 TL	3.28 TL	3.46 TL	3.35 TL	3.13 TL

* GSYİH büyüme, Yİ-ÜFE ve TÜFE oranları 2014 yıllık değişimini, kurlar ise 2014 yıl sonu TCMB efektif alış değerlerini ifade etmektedir.

**İSTANBUL
SANAYİ ODASI**

Meşrutiyet Caddesi No: 62 Tepebaşı 34430 İstanbul
Tel: 0(212) 252 29 00 Faks: 0(212) 249 50 84 www.iso.org.tr